

KÖKÉNY ANDREA

A Texasi Köztársaság külpolitikája

A Texasi Köztársaság az 1836. április 21-én lezajlott San Jacintó-i ütközet nyomán nyerte el függetlenségét. Ezt megelőzően a spanyol gyarmatból 1821-ben függetlenné váló Mexikó egyik tartománya volt. Amikor azonban az elnök, Antonio López de Santa Anna 1835-től kezdődően konzervatív fordulatot hajtott végre a fiatal ország élén és központosító politikába kezdett, Texas más mexikói tartományokkal együtt fellázadt ellene. Legfőbb követelésük az 1824-es liberális alkotmány visszaállítása volt. Amikor azonban Santa Anna sereget vezényelt ellenük, az elszakadás mellett döntöttek. A függetlenségi nyilatkozatot 1836. március 2-án fogadta el a texasi küldöttgyűlés.¹ A mexikói seregek előrenyomulását véres harcok után Sam Houston vezetésével sikerült megállítani. A San Jacinto folyó mellett aratott győzelmet követően, 1836. május 14-én a texasiak fogságába esett Santa Anna elnök az ún. velascói szerződésben elismerte Texas függetlenségét.² Habár Mexikó sosem ratifikálta az egyezményt, megalakult a Texasi Köztársaság.

1836 júliusában David G. Burnet, az újdonsült köztársaság ideiglenes elnöke szavazást és választást írt ki szeptember első hétfőjére. Dönteni kellett a küldöttgyűlés által készített alkotmány elfogadásáról, a tisztviselők választásáról és az Amerikai Egyesült Államokhoz történő csatlakozásról. Az első, kétéves elnöki terminusra Sam Houstont választották meg Texas polgárai. Több mint ötezer szavazatot kapott, miközben ellenfelei, Henry Smith és Stephen F. Austin csupán néhány százat. Hasonlóképpen elsőprő többséget kapott az annexió ügye is.³

A Texasi Köztársaság első kongresszusa 23 megyére osztotta az immár független országot, melyek nagyrészt megfeleltek a mexikói municípiumoknak. A képviselők 1836. december 19-én meghatározták az állam határát: a Sabine folyó torkolatától kezdve nyugat felé a Mexikói-öböl mentén a Rio Grande torkolatáig, majd felfelé annak forrásáig, onnan tovább észak felé a 42. szélességi fokig, keleten és délen pedig az 1819-es Adams–Onís-

¹ The Texas Declaration of Independence, March 2, 1836. In: Ernest Wallace – David M. Vigness (szerk.): *Documents of Texas History*. Steck, Austin, 1963. 98–99.

² Treaty of Velasco, May 14, 1836. In: Wallace – Vigness (szerk.): *Documents of Texas History*. i. m. 117–118.

³ Lynn I. Perrigo: *The American Southwest. Its People and Cultures*. University of New Mexico Press, Albuquerque, 1971. 124.; David Nevin: *The Texans*. TIME-LIFE BOOKS, New York, 1976. 155.; Theodore Reed Fehrenbach: *Lone Star. A History of Texas and the Texans*. Collier Books, A Division of Mcmillan Publishing Company, Inc., New York, 1968. 246.

szereződésben megállapított határvonal mentén.⁴ Mindez azt jelentette, hogy északon egészen a mai Colorado folyóig terjedt a határ, s a texasiak beleértették például az új-mexikói Santa Fe és Taos városát is, melyek a folyó keleti partján helyezkedtek el.

A határok védelmére, illetve egy esetleges mexikói invázió és az indián támadások kivédésére 3500 fős hadsereg és 280 lovas járőr megszervezéséről döntöttek. Ezenkívül határozat született határvidéki erődítmények és kereskedő állomások építéséről, s új flotta létrehozásáról is.⁵

Sam Houston beiktatási beszéde tükrözte a függetlenség kivívása nyomán Texasban általánosan érzett büszkeséget:

„A Föld egy kis pontján, mely a kor földrajza számára szinte ismeretlen, nem rendelkezik erőforrásokkal, viszonylag kicsi a népessége, szolidan tiltakoztunk az elnyomás ellen, és amikor egy nagy létszámú sereg előzőnlötte földünket, ki mertük nyilvánítani függetlenségünket és harcba szálltunk szabadságunkért az elnyomó kebelén. Tovább kell lépnünk. Még csak az elején vagyunk a szabadságért folytatott hadjáratnak. A jövő vendő kijelölte a népünkre váró sorsot.”⁶

Ugyanakkor egyértelműen állást foglalt az Egyesült Államokhoz történő csatlakozás mellett:

„A legutóbbi választáson az Amerikai Egyesült Államokba történő felvétel fontos kérdését terjesztettük elő megfontolásra. Az emberek kifejezték érzéseiket és óhajaikat a nagyhorderejű kérdéssel kapcsolatban. Páratlan egyhangúsággal kinyilatkoztatták, hogy újra fognak egyesülni Észak nagyszerű köztársasági családjával. Ez a kérés egy tette kész néptől származik. Barátaink vajon figyelmen kívül fogják hagyni? Máris biztosítottak bennünket legmélyebb együttérzésükről. [...] Örömmel tölt el bennünket annak reménye, hogy befogadnak, hogy részesülhessünk polgári, politikai és vallási jogaikból, és üdvözlönek a szabad emberek nagyszerű családjában.”⁷

A fiatal Texasi Köztársaságnak és újdonsült elnökének azonban szinte megoldhatatlan nehézségekkel kellett szembenéznie. A tengeri kereskedelmet mexikói hadihajók akadályozták, s sorozatos összetűzések voltak a határ mentén szárazföldön is a volt anyaországgal. A hadsereget fizetni kellett volna, s valamiképpen megfékezni a háború alatt Texasba özönlött kalandorokat, de ehhez egy fillér sem volt a kincstárban.⁸ A kedvezőtlen körülményeken és közhangulaton tovább rontott az a tény, hogy az Amerikai Egyesült Államok bár 1837. március 3-án elismerte Texas függetlenségét, 1837. augusztus 4-én határozottan elutasította felvételi kérelmét az Unióba. John Forsythe amerikai külügyminiszter indoklásában arra hivatkozott, hogy Mexikóval kötött megállapodásai miatt a kérdés tárgyalása fel sem merülhet az

⁴ The Boundary of Texas Established, December 19, 1836. In: Wallace – Vigness (szerk.): *Documents of Texas History*. i. m. 125.

⁵ Rupert Norval Richardson: *Texas, The Lone Star State*. Prentice-Hall Inc., New York, 1943. 133.

⁶ President Houston's First Inaugural Address, October 22, 1836. In: Wallace – Vigness (szerk.): *Documents of Texas History*. i. m. 123.

⁷ Uo. 124.

⁸ Perrigo: *The American Southwest...* i. m. 124.

Egyesült Államokban.⁹ A valódi ok minden bizonnyal az lehetett, hogy az északi államok ellenezték az ország ültetvényes gazdálkodásra alkalmas területtel történő növelését és a rabszolgaság kiterjesztését.

A texasiak ezek után hiába bombázták petíciók sorával az amerikai kongresszust, nem sikerült nyomást gyakorolniuk a képviselőkre, s a kérdésről sosem szavaztak.¹⁰ Kis idő elteltével végül Anson Jones, aki akkoriban Texas Washingtonba delegált követe volt, Houston utasítására bejelentette a kérés hivatalos és végleges visszavonását. Ezt 1839. január 23-án a texasi kongresszus is ratifikálta. Az annexió kérdése egészen 1843-ig nem került újra nyilvánosan szóba.¹¹

A Texasi Köztársaság diplomatái nagyobb sikerrel jártak Európában. Először kereskedelmi egyezmények megkötésére került sor, majd 1839. szeptember 25-én Franciaország, 1840. szeptember 18-án Hollandia, 1840 novemberében Nagy-Britannia, majd 1841-ben Belgium ismerte el Texas függetlenségét.¹²

A gazdasági problémák megoldása és a stabilizáció megvalósítása azonban továbbra is nehézségekbe ütközött. Az első években a köztársaság legfontosabb anyagi alapját a közföldjei jelentették. Közel 180 millió *acre*, vagyis több mint 70 millió hektár várt vevőre.¹³ Hiába nyíltak meg azonban a földhivatalok, s jelentkeztek egyre többen földért, sokan nem tudtak készpénzzel fizetni, s rövid időn belül igen jelentőssé vált a spekuláció is. Bár a különféle vámokból és adókból jelentős bevétel származott, s folyamatosan növekedett a bevándorlók száma is, Houston elnökségének két éve alatt a texasi államadósság elérte a közel 2 millió dollárt.¹⁴ Mindez megingatta a sikeres katona elnöki pozícióját. Az alkotmány értelmében egymás után kétszer nem is maradhatott volna hivatalban, ezért helyére Mirabeau Buonaparte Lamart, az addigi alelnököt választották meg 1838-ban, immár három évre.¹⁵

Lamar 1835-ben érkezett Texasba, s 1836 tavaszán csatlakozott Sam Houston seregéhez. Részt vett a San Jacintó-i ütközetben is, majd ő lett az ideiglenes kormány hadügyminisztere. Színes egyéniség volt, aki újságíróként és költőként is ismertségre tett szert, a függetlenségi háborúban vállalt szerepe és helytállása pedig még inkább növelte népszerűségét.¹⁶ A választási kampányban ígéretet tett arra, hogy megszerzi a várva várt külföldi kölcsönt a fiatal állam számára. Ezenkívül nem csupán Texas függetlenségének megtartását

⁹ Fehrenbach: *Lone Star...* i. m. 250–251.

¹⁰ Az amerikai kongresszusban heteken keresztül folyt a vita az annexióról. John Quincy Adams heves felszólalásokban fejtette ki véleményét. Szerinte a texasi függetlenségi háború a rabszolgatartó déli államok összeesküvésének következményeként tört ki, amelyeknek célja nem volt más, mint hogy további öt vagy hat rabszolgatartó államot csatoljanak az Unióhoz. Az összeesküvés-elméletéről ld. Sanford Wexler (szerk.): *Westward Expansion. An Eyewitness History*. Facts on File, New York – Oxford, 1991. 118.; Richardson: *Texas, The Lone Star State*. i. m. 136.; Fehrenbach: *Lone Star...* i. m. 248–249.; Nevin: *The Texans*. i. m. 196.

¹¹ Perrigo: *The American Southwest...* i. m. 126–127.; Richardson: *Texas, The Lone Star State*. i. m. 136.

¹² Richardson: *Texas, The Lone Star State*. i. m. 140.; Robert A. Calvert – Arnoldo De León: *The History of Texas*. 2nd ed. Harlan Davidson Inc., Arlington Heights, 1996. 99–100.; Seymour V. Connor: *Texas. A History*. AHM Publishing Corporation, Arlington Heights, 1971. 146–147.

¹³ Nevin: *The Texans*. i. m. 203.

¹⁴ Perrigo: *The American Southwest...* i. m. 126.; Richardson: *Texas, The Lone Star State*. i. m. 135.

¹⁵ Nevin: *The Texans*. i. m. 210.; Fehrenbach: *Lone Star...* i. m. 254.

¹⁶ Nevin: *The Texans*. i. m. 125.

tűzte ki célul, hanem határainak kiterjesztését is – akár egészen a Csendes-óceánig. Megválasztását követően hozzálátott az ambiciózus tervek megvalósításához. Egyik első intézkedéseként a fővárost Houstonból az épp csak akkor alapított Austinba költöztette. A város a peremvidéken helyezkedett el, de a következő évek területi gyarapodására számítva Lamar központi helyet szánt neki.¹⁷ Már elnöksége elején kijelentette, hogy az egyik legfontosabb kérdésnek a helyzet rendezését tekinti Mexikóval. Tárgyalni is kész volt, de szükség esetén nem riadt vissza a hadsereg esetleges felhasználásától sem. A texasi külpolitika általános elveit már a beiktatási beszédében megfogalmazta:

„A béke híve vagyok, de nem idegenkedem a háborútól sem, így mindig készen állok arra, hogy bármely nézeteltérést baráti beszélgetés és egyeztetés útján rendezzek ellenségeinkkel, ugyanakkor legalább ennyire kész vagyok arra is, hogy offenzív vagy defenzív hadműveletbe kezdjek, amennyiben az ő intézkedéseik vagy a mi biztonságunk ezt szükségessé teszi.”¹⁸

Két héttel később, a texasi kongresszushoz intézett üzenetében pedig a következőket szögezte le:

„Mexikóval kapcsolatos állásfoglalásunk nem változott. Még mindig úgy tűnik, hogy a hódítás illuzórikus reményében ringatják magukat, anélkül, hogy bármit is tennének megvalósítására. [...] Texasnak kötelességévé és érdekévé válhat, hogy függetlenséghez való jogát gyorsabban fogadtassa el, mint ellenfelünk azt hajlandó lenne megadni. Habár mi az első jelzésre készek vagyunk azonnal igazságos és tisztességes békét kötni, rákényszerülhetünk a háború folytatására is. Ha a békét csak karddal lehet kivívni, akkor kardra!”¹⁹

A diplomáciai kísérletek kudarcot vallottak, hiszen a Texasi Köztársaság három tárgyalásra küldött megbízottja közül csupán kettő jutott el Mexikóvárosba, de hivatalosan egyiküket sem fogadták.²⁰ Ezek után elnökségének utolsó évében Lamar úgy döntött, cselekvésre szánja el magát. A Rio Grande felső folyásának keleti oldalán jó néhány olyan település volt – például Taos, Santa Fe, Albuquerque – amely Új-Mexikó tartományhoz, vagyis a mexikói kormány igazgatása alá tartozott, de a texasi kongresszus által kijelölt határon belül esett, így a független köztársaság is jogot formált rájuk. Miután hírek érkeztek arról, hogy a területen gyenge a mexikói hatalom, s a lakosok Texashoz kívánnak csatlakozni, Lamar expedíciót szervezett Santa Fébe, mely a legnagyobb és legfontosabb kereskedelmi központ volt.

A területen jelentős népesség élt, amely azonban közel 2000 kilométerre volt a mexikói fővárostól és több mint 600 kilométerre a legközelebbi jelentős településtől, El Paso de Norte városától. Santa Fe már 1823-tól kezdve a mexikói kereskedelem egyik központja volt: a szerkárvánok a Missouri állambeli St. Louisból szállították oda az árut, melyért aranyat és ezüstöt kaptak fizetségül. S miközben Mexikóvárosig közel hat hónapig tartott az út, a Santa

¹⁷ Uo. 213–214.; Fehrenbach: *Lone Star...* i. m. 259–260.

¹⁸ Lamar's Inaugural Address, December 10, 1838. In: Wallace – Vigness (szerk.): *Documents of Texas History*. i. m. 125.

¹⁹ Lamar's Message to Congress, December 21, 1838. In: Uo. 127.

²⁰ Richardson: *Texas, The Lone Star State*. i. m. 141.

Fe-ösvényen körülbelül két hónap alatt el lehetett jutni Missouriba. Ráadásul ez a terepviszonyokat tekintve könnyebb és sokkal biztonságosabb is volt, mint az Észak-Mexikón át vezető út.

Az importvámokból befolyó jövedelmet akkoriban Új-Mexikó kormányzója gyűjtötte be, de Lamar úgy gondolta, ha ezt a kereskedelmet el lehetne terelni Texas irányába, akkor a belőle származó bevétel enyhíthetné az állam pénzügyi nehézségein. Ezenkívül pedig a kereskedelem védelmére erődök sora épülhetne a határvidéken, ami az ellenséges indián törzseket is távol tartaná Texastól. Siker esetén megnyílhatott volna a Santa Fe–Austin kereskedelmi útvonal is, mely további bevétellel kecsegtetett. A legmerészebb álmokban pedig már az szerepelt, hogy a terület kiindulópontjául szolgálhat a további terjeszkedésnek, egészen a Csendes-óceánig. A texasi kongresszus azonban nem támogatta az elnök grandiózus terveit és nem adott felhatalmazást a vállalkozásra. Így Lamar saját hatáskörben szervezte meg az expedíciót. Felhívást tett közzé önkéntesek toborzására, a vállalkozó kedvű kereskedőknek pedig ígéretet tett áruik Santa Fébe történő szállítására és védelmére. Felkereste William G. Dryden Santa Fe-i kereskedőt, aki nem sokkal korábban hajótörést szenvedett a Mexikói-öbölben, s így éppen Texasban tartózkodott, s arra kérte, Texas megbízottjaként próbálja meg Új-Mexikó lakosait rávenni arra, fogadják el a kormányváltást. Rajta kívül két taosi polgárt, John Rowlandot és William Workmant is megbízottá nevezett ki.²¹

Spanyol nyelvű körleveleket és felhívásokat nyomtattak, melyeket a megbízottaknak Új-Mexikóba érve kellett szétosztaniuk a lakosok között. Ezekben biztosították őket, hogy az expedíció céljai békések, s hogy a legfőbb cél a kereskedelmi kapcsolatok kiépítése. Ezenkívül felajánlották az új-mexikóiak számára a lehetőséget arra, hogy Texas liberális törvényei alatt élhessenek. Az ajánlat elfogadása esetén megígérték számukra, hogy csupán Texas általános törvényeit terjesztik ki a vidékre, s helyi törvényeik és szokásaik érvényben maradhatnak mindaddig, míg maguk meg nem változtatják azokat.

Lamar elnök 1840. április 14-én Santa Fe polgáraihoz írt levelében felvázolta azokat az előnyöket, amelyek abból származnának, ha Új-Mexikó csatlakozna a Texasi Köztársasághoz. Megígérte, hogy megbízottakat küld, akik bármilyen felmerülő kérdést megválaszolnak majd és megpróbálják elősegíteni az egyesülés megvalósítását. Ezenkívül azt is megindokolta, miért volna szükség katonai kíséret küldésére.

„Teljes részvételt kínálunk áldásainkban. A nagy Északi Folyó, melynek partján élnek, területünk természetes és megfelelő határa. Nagy örömünkre szolgálna, ha polgártársként üdvözölhetnénk önöket fiatal köztársaságunk tagjaként, akik osztozhatnak velünk abban a dicsőségben, hogy létrehozzunk egy boldog és szabad nemzetet. [...] Abban bízom, hogy ezt a hírt ugyanolyan örömmel és őszinteséggel fogadják önök és előljáróik is, mint ami bennünket vezérel. S ha semmi sem szól közbe, ami megváltoztatná jelen elhatározásomat, megfelelő időben intézkedni fogok, hogy körülbelül szeptember hónapban önökhöz érkezzen egy vagy több megbízottunk, derék, megbízható urak, azért, hogy részletesebben bemutassák országunk helyzetét; a tengerparti fekvés jelentőségét és a kölcsönös érdekeket, melyek olyannyira ajánla-

²¹ John Henry Brown: *History of Texas from 1685 to 1892*. I–II. k. The Pemberton Press, Austin – New York, 1970 (reprinted from the original 1892 ed.). 189.

tossá és szükségessé teszik, hogy Santa Fe és Texas között tökéletes egység és azonosság jöjjön létre.

A megbízottak mellé katonai kíséretet adunk abból a célból, hogy visszaverjék az ellenséges indiánokat, akik esetleg az áthaladásukat veszélyeztetnék, s azzal a szándékkal, hogy biztosítsák a két, érdekeikben oly hasonló országrész közötti biztonságos és kényelmes kommunikációs útvonal megnyitását, melyeket reményeink szerint egyesíteni fog a barátság és közös kormányzat alatt konszolidálódnak.”²²

Egy bő évvel később Lamarnak a vállalkozás résztvevői által kézbesítendő üzenete már az amerikai, illetve ez esetben a texasi küldetéstudatot tükrözte.

„Nem sokkal azután, hogy a hivatalt átvette, a jelen vezetés kötelességének érezte, hogy kiterjessze a kormány hatáskörét a köztársaság lakott területére; s hogy befogadja a legtávolabb élő polgárokat is azon áldásokban való egyenlő részesedésbe, melyeket a nemrégiben vívott dicsőséges forradalomban megszereztünk, s egy bölcs és liberális alkotmányban biztosítottunk. [...] E köztársaság polgárainak közös vágya az, hogy Santa Fe népét a nemzeti család részévé fogadják és megadják számukra mindazt a védelmet, amit ők maguk is élveznek.”²³

Lamar elnök William G. Cooke, Richard F. Bernham és José Antonio Navarro számára adott megbízást az expedíció vezetésére, titkárukul pedig George Van Nesst nevezte ki. Feladatuk az volt, hogy birtokba vegyék Santa Fét, s felállítsanak ott egy texasi fennhatóság alatt lévő kormányt, de csak akkor használjanak katonai erőt, ha a lakosság többsége valóban Texas mellett foglal állást. „Minden békés eszközt meg kell próbálni, mielőtt erőszakot alkalmaznának.” „Ha az emberek zöme” ellenezné a Texashoz való csatlakozást, akkor kerüljek az erőszakot, de „ha az emberek támogatják önöket, vagy közömbösek”, akkor a kormány csapataival szemben bevetethetik a katonaságot – szölt Texas külügyminiszterének az expedíció vezetőihez intézett utasítása.²⁴

A katonai kíséret parancsnoka Hugh McLeod, helyettese George Thomas Howard lett. Az önkénteseket öt gyalogos és egy tüzér egységbe szervezték. Az expedíciót vendégként két amerikai utazó, George Wilkins Kendall és Thomas Falconer is elkísérte. Kendall a *New Orleans Picayune* alapítója és szerkesztője volt. 1841-ben látogatott el Texasba, s Lamar elnök felajánlotta számára, hogy kísérje el az expedíciót. A vállalkozásról készült beszámolója, összesen 58 cikk, először folytatásokban jelent meg a *Picayune*-ban 1842 júniusa és augusztusa között, majd 1844-ben elkészült könyv változata is. Falconer angol jogász és utazó volt, akik 1841 májusában érkezett Texasba. Lamar őt is meghívta az expedícióra, s azt a

²² M. B. Lamar, Austin, Texas. Letter to the People of Santa Fe, April 14, 1840. In: Charles Adams Gulick – Katherine Elliott (szerk.): *The Papers of Mirabeau Buonaparte Lamar*. 6 k. Von Boeckmann-Jones Co., Austin, 1921–1927. III. k. 370–371.

²³ Lamar's Address to the People of Santa Fe, June 5, 1841. In: Wallace – Vigness (szerk.): *Documents of Texas History*. i. m. 138.

²⁴ Secretary of State Samuel A. Roberts to William G. Cooke, J. Antonio Navarro, Richard F. Brenham, and William G. Dryden, Austin, June 15, 1841. In: George P. Garrison (szerk.): *Diplomatic Correspondence of the Republic of Texas*. 2 k. Washington, 1911. II. k. 737–743.

feladatot adta neki, hogy legyen az út „historiográfusa”, ezen kívül pedig készítsen leírást a vidékről és tudományos értékeiről. Falconer barátságot kötött Kendallal és előbb ő is a *New Orleans Picayune*-ban közölt írásokat az útról, majd 1842-ben könyvet is írt róla.

Az expedíció több mint 300 főből állt, beleértve a megbízottakat, a kereskedőket, a kiszolgáló személyzetet és a katonai kíséretet. 21 szekér szállította az ellátmányt és a kereskedők áruit, melyek értéke közel kétszázezer dollár volt.²⁵ 1841. június 19-én keltek útra az Austintól 30 kilométerre lévő Kenney's Forttól.²⁶ George Kendall a következőképpen számolt be az expedíció elindulásáról:

„Ahogy a hosszú, nehéz szekérkaraván előrehaladt az önkéntesek különböző csoportjainak és a felfegyverzett lovasoknak két sorban vonuló kíséretében, impozáns és fel-emelő látványt nyújtott és minden szívet megdobogtatott, hisz várakozással tekintettünk a végtelen prérin ránk váró izgalmas kalandok elé.”²⁷

Átkeltek a Brazos folyón, majd északkeleti irányban haladtak, a mai Wichita Falls irányába, ahol azonban a Wichita folyóról azt hitték, hogy a Vörös folyó. Az expedíció tagjai augusztus 5. és 17. között a Wichita völgyében haladtak tovább, de közben mexikói vezetőjük megszökött tőlük. Amikor rájöttek tévedésükre, előreküldtek egy egységet, hogy keresse meg a Vörös folyót. Augusztus 20-án az egység egyik tagja visszatért hozzájuk, hogy a szekérkaraván számára mutassa az utat.²⁸ Közben indiánok ütöttek rajtuk, elfogyott a vizük és megfogytakoztak a készleteik, ezért csak lassan tudtak továbbhaladni. Nehézségeik miatt George Kendall lelkesedése is alább hagyott, a következőket jegyezte fel:

„Fogalmunk sem volt, hol járunk; a lakott területektől való távolságunkat senki sem tudta még megbecsülni sem. S mivel előfordulhatott, hogy több hónap elteltével éadjuk el őket, nyilvánvaló volt, hogy a marhahús-készletünk nem fog addig kitartani. A napi adagot három fontról másfél fontra csökkentették. Mindezt pont akkor, amikor a marhahús tápértéke egyébként is lecsökkent, s a korábbi adagoknál nagyobbra lett volna szükség ahhoz, hogy a hosszú és fárasztó gyaloglás után és a rossz víz vagy a víz teljes hiánya miatt kimerült és elcsigázott emberek folytatni tudják útjukat.”²⁹

Kendall arról is beszámolt, hogyan tudtak megmenekülni az éhhaláltól:

²⁵ Nevin: *The Texans*. i. m. 201., 215.; David J. Weber: *The Mexican Frontier, 1821–1846. The American Southwest under Mexico*. University of New Mexico Press, Albuquerque, 1982. 266.

²⁶ Brown: *History of Texas from 1685 to 1892*. i. m. 190.; Gerald D. Saxon – William B. Taylor (szerk.): *George Wilkins Kendall. Narrative of the Texan Santa Fé Expedition, Comprising a Description of a Tour Through Texas, and Across the Great Southwestern Prairies, the Comanche and Caygüa huntinggrounds, with an Account of the Sufferings from Want of Food, Losses from Hostile Indians, and Final capture of the Texans, and Their March, as Prisoners, to the City of Mexico, with an Account of the Sufferings from Want of Food, Losses from Hostile Indians, and Final capture of the Texans, and Their March, as Prisoners, to the City of Mexico, with Illustrations and Maps*. I. k. DeGolyer Library and William P. Clements Center for Southwest Studies, Dallas, 2004. xv, 31–32.

²⁷ Saxon – Taylor: *Narrative of the Texan Santa Fé Expedition...* i. m. 34.

²⁸ Brown: *History of Texas from 1685 to 1892*. i. m. 191.; Saxon – Taylor: *Narrative of the Texan Santa Fé Expedition...* i. m. 76–100.

²⁹ Saxon – Taylor: *Narrative of the Texan Santa Fé Expedition...* i. m. 100.

„Az éhség teljes kétségbeesésbe taszította embereinket. A tisztek alig tudták a rendet fenntartani. Az önkéntesek a szélrózsa minden irányába szétszóródtak, hogy szilvát vagy szőlőt keressenek és bármilyen vadat, ami az útjukba kerülhetett. Nagyon kevés szarvast vagy antilopot láttunk, s annyira félénkek voltak, hogy lehetetlen volt puska-végre kapni őket; helyettük teknőst, kígyót, s minden csúszó-mászó lényt oly kapzsisággal kaptak el és nyeltek le kiéhezett embereink, amit csak a farkaséhség indokolhatott.”³⁰

Ezek után, mivel nem találtak olyan utat, amin a szekerek le tudtak volna ereszkedni a fennsíkról, McLeod kettéosztotta az expedíciót és előreküldött egy lovascsapatot, hogy keresse meg az új-mexikói településeket. Eközben ő a szekerekkel és a többi katonával a Llano Estacado lábánál várakozott. A felderítő csapat sok nehézség árán jutott előre, s végül szeptember 12-én találkozott néhány mexikói kereskedővel, majd visszaküldött egy vezetőt, hogy a várakozókat a településre irányítsa.³¹

A texasiak arra számítottak, hogy meleg fogadtatásban részesülnek Új-Mexikóban, s fel sem merült bennük, hogy fegyveres ellenállással találkozhatnak. William Dryden jelentése szerint, melyet 1841. július 23-án Thomas Blackwell továbbított Lamar elnöknek Brazóriából: „[Win. G. Dryden] beszélt Santa Fe kormányzójával, aki arról biztosította, hogy ő és az ott élők beleegyeznek abba, hogy Texas kiterjessze törvényeit és kormányzatát a terület fölé, s szavait idézve, »minden rendben van egy ilyen tervvel kapcsolatban«.”³²

Amikor azonban Manuel Armijo, Új-Mexikó kormányzója tudomást szerzett az expedícióról, közel 600 főből álló különítményt vezényelt ki, hogy a texasiak érkezését várják. William G. Lewis kapitány, aki a texasiak előőrséből az elsők között ért új-mexikói településre, áruló lett és szeptember 17-én rávette társait, hogy tegyék le a fegyvert.³³ Az új-mexikóiak arra is rábírták, hogy október 5-én keresztülvigye a főerők fegyverletételét egy kb. 1500 fős mexikói különítmény előtt.³⁴

Az egész expedíció mexikói fogságba esett anélkül, hogy egyetlen lövés eldőrdült volna. A texasiakat, akiknek létszáma megfogyatkozott, s egészségük és lelkierejük is megtört, valójában az út során elszenvedett megpróbáltatások győzték le és nem a mexikói fegyverek. Annak ellenére, hogy megígérték számukra, jól bánnak majd velük és tiszteletben tartják tulajdonukat, a fegyverletételt követően azonnal átkutatták és mindenüktől megfosztották őket, majd párokba kötözték és a Santa Fétől keletre lévő határvidéki faluba, San Miguelbe gyalogoltatták. Október 12-én érkeztek oda, három hónappal és 21 nappal azután, hogy a texasi főváros, Austin közeléből elindultak.

Kendall a következőképpen számolt be a vert sereg látványáról:

³⁰ Uo. 137.

³¹ Uo. 112–115., 142–145.

³² Thomas Blackwell to President Lamar, July 23, 1841. In: Gulick – Elliott (szerk.): *The Papers of Mirabeau Buonaparte Lamar*. III. k. i. m. 556.

³³ Brown: *History of Texas from 1685 to 1892*. i. m. 192–193.; Saxon – Taylor: *Narrative of the Texan Santa Fé Expedition...* i. m. 167., 176–178.

³⁴ Brown: *History of Texas from 1685 to 1892*. i. m. 194, Saxon – Taylor: *Narrative of the Texan Santa Fé Expedition...* i. m. 186.

„Az éhség és a kimerültség teljesen elgyötörte őket, sápadt és beesett arcuk egyértelmű bizonyítéka volt annak, hogy szörnyű szenvedéseken mentek keresztül. [...] Legtöbb szerencsétlen fickó ruházata nem állt másból, csak egy ingből és egy nadrágból, s az a pokróc, amit a bátor és »tisztelretreméltó« Armijo meghagyott számukra, a leghitványabb volt azok közül a dolgok közül, ami foglyul ejtésükkor az övék volt. Valamennyiüket a tér túloldalán lévő helységhez vitték, s úgy terelték be őket, mint a hentes a birkákat a karámba! [...]

Másnap reggel a szekereket felsorakoztatták San Miguel főterén, s azonnal hozzáláttak a texasi kereskedők áruinak szétosztásához. [...] Az áruk feletti osztozkodás szinte egész nap eltartott. Armijo derék katonáinak minden egysége megkapta a részét a zsákmányból annak arányában, hogy mennyi ideig szolgált a texasiak ellen.”³⁵

1841. október 17-én a texasi foglyokat gyalog indították útnak Mexikóváros felé. „Már nyakunkon volt a hideg és kellemetlen tél, amikor a több mint kétezer mérföldes útra elindultunk. Ha szerencsével át is vészelhettük esetleg az út folyamán ránk váró megpróbáltatásokat, a végén bizonytalan sors várt ránk” – írta Kendall.³⁶

Habár a Santa Féből Mexikóvárosba vezető út nem volt 2000 mérföld, csupán 1600, vagyis 2500 kilométer, a texasi foglyoknak számtalan nehézséggel kellett megküzdeniük útjuk során és a mexikói börtönben töltött idő alatt is. Legtöbbjüket 1842 áprilisában engedték szabadon, de volt olyan, például José Antonio Navarro, akit csak 1844-ben.³⁷

A balsikerű vállalkozás tovább növelte a Texasi Köztársaság adósságait, s Lamar elnökségébe került.³⁸ Az 1841-es választásokon Sam Houston elsőprő győzelmet aratott. 7915 szavazatot kapott, míg David J. Burnet, akit Lamar hívei támogattak, csupán 3616 szavazatot. Az alelnök Edward Burleson lett.³⁹ A régi-új elnök és a képviselők felhagytak a Lamar-féle ambiciózus, de igen költséges politikával, s elsődleges célként az állam anyagi helyzetének rendbetételét jelölték meg. Számtalan tisztséget megszüntettek, csökkentették a hivatalnokok számát, s a katonai kiadásokból is jelentős mértékben lefaragtak. Még arra is kísérlet történt, hogy eladják a texasi flottát. Ezt azonban végül Galveston polgárai megakadályozták.⁴⁰

Houston súlyos külpolitikai terhet örökölt elődjétől, hiszen fel kellett vállalnia a Santa Fe-expedíció megtorlására Texas ellen támadó mexikóiakkal az összeütközést. Santa Anna 1842 márciusában kb. 500 fős sereget vezényelt Rafael Vásquez vezetésével Texas ellen. Rövid idő alatt elfoglalták San Antoniót, Goliadot és Refugiót, majd néhány nap múlva visszavonultak.⁴¹ Ennek ellenére óriási pánik tört ki Texas középső részén. Sokan elmenekültek, mások viszont háborúra készültek. Houston azonban óvatos volt. Kerülni akarta a nyílt össze-

³⁵ Saxon – Taylor: *Narrative of the Texan Santa Fé Expedition...* i. m. 187.

³⁶ Uo. 200.

³⁷ Richardson: *Texas, The Lone Star State*. i. m. 142.; Calvert – De León: *The History of Texas*. i. m. 100–101.; Connor: *Texas. A History*. i. m. 150.

³⁸ Az államadósság közel hétmillió dollárra nőtt. Perrigo: *The American Southwest*. i. m. 127.; Richardson: *Texas, The Lone Star State*. i. m. 137.

³⁹ Nevin: *The Texans*. i. m. 215.; Fehrenbach: *Lone Star*. i. m. 260.

⁴⁰ Richardson: *Texas, The Lone Star State*. i. m. 142–143.

⁴¹ Fehrenbach: *Lone Star*. i. m. 261.

ütközést, ezért a kongresszus által a katonai kiadásokra megszavazott összegről kijelentette, hogy nem fedezné a költségeket, s megvétózta a javaslatot.⁴²

Néhány hónappal később, 1842 szeptemberében azonban a mexikói hadsereg második alkalommal is Texasra támadt. Adrian Woll tábornok ezerfős seregével kilenc napig megszállva tartotta San Antoniót, majd foglyokat ejtve ismételten visszavonult.⁴³ Ekkor már Houston is arra kényszerült, hogy cselekedjen. Alexander Somervell parancsnoksága alatt több mint 700 fős sereget küldött a mexikóiak végleges kiszorítására, illetve a határ őrzésére, s az esetleges újabb támadás megakadályozására. Laredo sikeres elfoglalása után a csapatok egy része úgy döntött, nem teljesíti Somervell utasítását, nem tér vissza Gonzalesbe, hanem átkel a Rio Grandén, s elfoglalja a mexikói Miert. Elkeseredett küzdelemben azonban 1842 karácsonyának napján alulmaradtak a mexikói sereggel szemben. A foglyokat Mexikóváros felé vitték, 1843. február 11-én azonban szökést kíséreltek meg. Csupán négyüknek sikerült elmenekülni, az ismételten elfogott 176 katonát pedig furcsa választás elé állították. Egy edénybe 159 fehér és 17 fekete babot tettek. Azokat, akik fekete babot húztak, a helyszínen kivégezték. A megmaradtakat végül szintén Mexikóváros börtönébe zárták, a Santa Fe-expedíció résztvevői, s a San Antonióból elhurcolt foglyok mellé. Csak hónapok múlva, elsősorban brit és amerikai diplomáciai nyomásra engedték őket szabadon, s azt követően, hogy Santa Anna hatalmát ismét megdöntötték és a diktátort száműzetésbe küldték.⁴⁴

Sam Houston, miközben megpróbált ellenállni a közvélemény nyomásának, mely háborút követelt Mexikó ellen, minden erejével azon igyekezett, hogy békés rendezéssel érje el Texas függetlenségének elismerését. Diplomáciai eszközöket is felhasználva arra kérte Nagy-Britannia, Franciaország és az Egyesült Államok kormányát, hogy gyakoroljanak nyomást Mexikóra. Különösebb eredményt azonban nem tudtak elérni, hacsak azt nem, hogy Texas időt nyert. Végül 1843. június 14-én aláírták a tűzszünetet, majd 1844 februárjában egy fegyverszüneti megállapodást is. Ez azonban mindössze négy hónapig volt érvényben.⁴⁵

Annak veszélye, hogy Mexikó visszafoglalja Texast és az a tény, hogy a fiatal köztársaság még mindig folyamatos gazdasági problémákkal küzdött, ismét felélesztette az Egyesült Államokhoz történő csatlakozás gondolatát.

Sam Houston még 1842 márciusában kezdeményezte a tárgyalások újrafelvételét az Amerikai Egyesült Államokkal. Pozitív válasza azonban egészen 1843 októberéig várnia kellett. Az amerikai elnök, John Tyler, valószínűleg a Texasban növekvő brit befolyás miatt is, ekkor mutatott készséget az ismételt kapcsolatfelvételre.⁴⁶ Houston két feltételt jelölt meg: tartsák titokban a tárgyalásokat, ezenkívül pedig az amerikai hadsereg álljon készenlétben, hogy megakadályozhassa az esetleges mexikói támadást Texas ellen. Abel Upshur, az amerikai külügyminiszter, bár maga is Texas Unióba történő felvételének híve volt, nem merte garantálni a feltételeket. Váratlan halálát követően azonban utóda, John C. Calhoun beleegyezett Houston kérésébe. Így 1844. április 12-én sor került az annexiós szerződés

⁴² Richardson: *Texas, The Lone Star State*. i. m. 142-143.; Connor: *Texas. A History*. i. m. 151.

⁴³ Fehrenbach: *Lone Star*. i. m. 261.

⁴⁴ Richardson: *Texas, The Lone Star State*. i. m. 143.; Calvert – De León: *The History of Texas*. i. m. 101.; Connor: *Texas. A History*. i. m. 152.

⁴⁵ Fehrenbach: *Lone Star*. i. m. 262.

⁴⁶ Uo. 263.

aláírására.⁴⁷ Az amerikai szenátus azonban június 8-án 35:16 arányban elutasította a dokumentumot. Sokan voltak, akik nem kívánták megnövelni a déli, rabszolgatartó államok számát, mások pedig nem akartak ilyen fontos döntést hozni az amerikai elnökválasztás előestéjén.⁴⁸

1844 végén nem csak az Egyesült Államokban, hanem Texasban is választások következtek. Houston utóda az általa is támogatott befolyásos gyapotültetvényes politikus, Dr. Anson Jones lett. Az amerikai elutasítás után nem volt más választása, mint hogy tárgyalásokat kezdeményezzen Mexikóval, s a lehető legkedvezőbb feltételekkel biztosítsa Texas függetlenségét. Közben azonban váratlanul kedvező fordulat történt az Egyesült Államokban. A Demokrata Párt jelöltje, James K. Polk, a terjeszkedő politika feltétlen híve nyerte meg a választásokat. Texas annexiójának támogatói ezért új formában terjesztették a Kongresszus elé a felvételi kérelmet. A két ház „közös döntése” (*joint resolution*) ugyanis csak egyszerű többséget, s nem kétharmados támogatást igényelt. Ebben a formájában a javaslatot 120:98-as szavazati aránnyal fogadták el a Képviselőházban és 27:25-ös szűk többséggel a Szenátusban. Minthogy Polk elnök még nem lépett hivatalba (a II. világháború előtt az amerikai elnökök beiktatása nem januárban, hanem márciusban történt), a dokumentumot John Tyler írta alá 1845. március 1-jén.⁴⁹ Texas egy államként nyert felvételt az Unióba, bár a törvény lehetővé tette, hogy a későbbiekben további négy államot alkothasson. A korábbi szerződéstervezet Texasnak csak territórium státuszt szánt, egészen addig, míg kisebb államok alakításához meg nem érnek a feltételek. Szintén a korábbi szerződés pontjaitól eltérően, melyek szerint az Egyesült Államok átvállalta volna Texas adósságát és cserébe megkapta volna az állam birtokait, Texas megtarthatta földjeit – adósságainak törlesztésére.⁵⁰

Időközben változás történt Mexikóban is. A mérsékelt José Joaquín Herrera szerezte meg az elnöki tisztséget, Santa Annát pedig börtönbe zárták. A brit külügyminisztérium azonnal megpróbált hatni az új kormányra. Azt sugallta, hogy Texas függetlenségének elismerése késleltetheti, vagy meg is akadályozhatja az annexiót. Herrera kormánya ezért hamarosan bejelentette, hogy elismeri Texas függetlenségét, ha cserébe az elszakadt köztársaság beleegyezik, hogy sohasem lesz más állam tagja. A feltételekről egy előzetes szerződés is készült.⁵¹ Ezek után, amikor az új kongresszus 1845 júniusában összeült Texasban, Anson Jones elnök két javaslatot terjesztett elő, Mexikóét és az Amerikai Egyesült Államokét. A törvényhozás mindkét házában szinte teljesen egyhangú volt a döntés az annexió mellett. A kérdést ezután egy népszavazáson megválasztott konvenció elé vitték, mely 1845. július 4-én elfogadta azt.⁵² Az új állam alkotmánya augusztus végére készült el, s

⁴⁷ The Treaty of Annexation, April 12, 1844. In: Wallace – Vigness (szerk.): *Documents of Texas History*. i. m. 143–144.

⁴⁸ Richardson: *Texas, The Lone Star State*. i. m. 146.; Nevin: *The Texans*. i. m. 218.

⁴⁹ The Resolution Annexing Texas to the United States, March 1, 1845. In: Wallace – Vigness (szerk.): *Documents of Texas History*. i. m. 146–147.; Perrigo: *The American Southwest*. i. m. 133.; James L. Haley: *Texas. An Album of History*. Doubleday & Comp., Garden City, 1985. 130.

⁵⁰ Wallace – Vigness (szerk.): *Documents of Texas History*. i. m. 146.

⁵¹ A Preliminary Treaty with Mexico, May 19, 1845. In: Uo. 147.

⁵² The Annexation Offer Accepted, July 4, 1845. In: Uo. 148.

szintén népszavazás keretében, 1845. október 13-án fogadták el.⁵³ Polk elnök 1845. december 29-én írta alá a Texas felvételéről szóló törvényt. Texas az USA 28. tagállama lett.⁵⁴

A mexikói kormány azonban nem ismerte el Texas függetlenségét, ezért az annexiót az Amerikai Egyesült Államok részéről kinyilvánított hadüzenetként értelmezte. Ráadásul, Texas határa körül is viták voltak. Amikor pedig a Zachary Taylor vezette amerikai csapatok a mexikói kormány felszólítására sem vonultak vissza a vitatott határzónából, egy kisebb mexikói csapat rajtuk ütött. Ezzel elkezdődött a mexikói–amerikai háború, melynek végén Mexikónak le kellett mondania nem csupán Texasról, hanem a Texas és a Csendes-óceán között fekvő összes területéről. Ez magában foglalta a Lamar által korábban oly áhított Új-Mexikót, ezenkívül Kaliforniát, valamint a mai Nevada, Utah, Arizona és Colorado nagy részét. A megállapodás értelmében az USA 15 millió dollárt fizetett Mexikónak és átvállalta az amerikai állampolgárok Mexikóval szemben támasztott követeléseit, mintegy 3 millió dollár értékben.⁵⁵ Az 1848-ban Guadalupe Hidalgóban aláírt béke végérvényesen megváltoztatta az erőviszonyokat az amerikai kontinensen. Az Egyesült Államok által Mexikótól megszerzett terület – Texast is beleértve 2,4 millió km² – nagyobb volt, mint az 1803-ban Napóleontól megvásárolt Louisiana Territórium, vagy mint a függetlenségét kivívó USA 1787-ben, amikor alkotmányát elfogadták. A békeszerződés nyomán az Amerikai Egyesült Államok délen és nyugaton elérte mai határát.

⁵³ The Texas Constitution of 1845, August 28, 1845. In: Uo. 149–159.

⁵⁴ Perrigo: *The American Southwest*. i. m. 133–134.; Calvert – De León: *The History of Texas*. i. m. 102–103.; Connor: *Texas. A History*. i. m. 155.; Haley: *Texas. An Album of History*. i. m. 131.

⁵⁵ Treaty of Guadalupe Hidalgo. In: Fred L. Israel (szerk.): *Major Peace Treaties of Modern History, 1648–1967*. II. k. Chelsea House Publishers, New York, 1967. 733–751.; Békeszerződés az Amerikai Egyesült Államok és a Mexikói Köztársaság között. Ford. és sajtó alá rendezte: Kökény Andrea. *Documenta Historica* 52. JATE Press, Szeged, 2001. A békeszerződésről ld. Perrigo: *The American Southwest*. i. m. 134.; Calvert – De León: *The History of Texas*. i. m. 103.; Connor: *Texas. A History*. i. m. 155.; Nevin: *The Texans*. i. m. 221.; Alicia Hernández Chávez: *México. Breve historia contemporánea*, FCE, México, 2000. 214.; Josefina Vázquez – Lorenzo Meyer: *Mexicanos y norteamericanos ante la guerra de 47*. México, 1972, 61.; Juan Salvat – José Luis Rosas: *Historia de México*. 11. k. Salvat Editores de México, 1986. 1806.